

Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooni poliitikasoovitused: tuuleenergia peab saama Eesti energiajulgeoleku, taskukohase elektri ja majandusarengu keskseks osaks

Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooni hinnangul vajab Eesti järgmisteks aastateks selget ja otsustavat poliitikat, mis võimaldab kiiresti rajada uusi tuuleenergia tootmisvõimsusi nii maismaal kui merel. Eestil puudub praegu investeerimiskõlblik energeetikakava ning selle parandamiseks on vaja konkreetset tootmisvõimsuste hangete plaani koos selge ajakavaga, mis annaks investoritele piisava kindluse investeringute ettevalmistamiseks ja elluviimiseks. Kliimaministeeriumi tellitud analüüsid näitavad selgelt, et ilma riiklike tulukindluse meetmete, kiiremate menetluste ja investeerimiskindla raamistikuta ei sünni uusi tootmisvõimsusi piisavalt kiiresti ja vajalikus mahu. See tähendab suuremat elektridefitsiiti, suuremat impordisõltuvust, kõrgemaid süsteemikuluseid ja kasutamata majanduslikku võimalust.

Tuuleenergia ei ole Eestis enam üksnes kliimaeesmärkide teema. See on energiaturvalisuse, varustuskindluse, tööstuspoliitika ja regionaalarengu küsimus. Hajusalt paiknevad tuulepargid muudavad Eesti elektritootmise vastupidavamaks, suured tuulepargid toetavad süsteemi töökindlust ning aitavad tugevdada Eesti elektrisüsteemi toimepidevust. Eesti vajab poliitilisi otsuseid, mis käsitlevad tuuleenergiat kui strateegilist taristut.

1. Luua toimiv tulukindlust pakkuvate meetmete skeem nii maismaa- kui meretuule arendamiseks

Kliimaministeeriumi tellitud pikaajalise elektrihinna analüüs näitab, et kõikides stsenaariumides on investeringute kulude katmises puudujääk. See tähendab, et turupõhiselt uusi tootmisvõimsusi piisavas mahu ei lisandu. Seetõttu vajab Eesti toimivaid riiklike tulukindluse meetmeid nii meretuule- kui maismaa tuuleparkide rajamiseks.

Meretuule puhul on see vajalik väga suurte investeringute finantseeritavuse tagamiseks. Kuid sama oluline on mõista, et ka maismaa tuuleparkide areng ei saa toimuda vajalikus tempos ilma selge ja usaldusväärse tulukindluse mehhanismiga. Maismaa tuul on kõige kiirem viis suurendada kodumaist tootmist ning seda ei tohi jätta poliitilise tähelepanu äärealale.

Poliitikasoovitus: kehtestada konkurentsivõimeline ja investeerimiskindel toetusmeetmete skeem nii maismaa- kui meretuule projektidele, sealhulgas võimalus rakendada kahepoolseid hinnavahelepingud ehk CfD-sid, säilitades samal ajal võimalused PPA-de turu arenguks.

2. Seada eesmärgiks kodumaise tootmise kiire kasv ja elektridefitsiidi vähendamine

Ilma meretuule kasutuselevõtuta püsib Eesti sügavas elektridefitsiidis ning 2035. aastaks võib netoimport ulatuda 35–50 protsendini tarbimisest. Ka teistes stsenaariumides lisandub uusi võimsusi turupõhiselt minimaalselt. Eesti ei saa jääda lootma sellele, et Leedu või Soome lahendavad meie eest varustuskindluse, võrgukulude ja taskukohase elektri küsimused.

Poliitikasoovitus: seada riiklikuks eesmärgiks Eesti elektridefitsiidi kiire vähendamine läbi kodumaise tuuleenergia tootmise kasvu, käsitledes maismaa- ja meretuult teineteist täiendavate lahendustena.

3. Kiirendada planeeringute ja loamenetluste menetlemist maismaal

Praegu on üks suurimaid takistusi uute maismaa tuuleparkide rajamisel aeglane, killustunud ja sageli ettearvamatu planeeringu- ja loamenetlus. Kui menetlused venivad aastaid, muutuvad projektid kallimaks, investeeringud ebakindlamaks ja Eesti kaotab nii energiapoliitika kui majandusarengus.

Maismaa tuuleparke oleks võimalik lisada süsteemi kiiresti kui riik looks selleks praktiliselt toimiva menetlusraamistikku.

Poliitikasoovitus: lihtsustada ja kiirendada tuuleparkide planeeringute ning lubade menetlemist, luues selged tähtajad, parema asutustevahelise koordineerimise ja prognoositava õigusruumi maismaa projektidele.

4. Luua keskkonnahoius tasakaal liigi- ja isendikaitse vahel

Tuuleenergia arendamine peab toimuma loodust hoides. Kuid sama oluline on, et keskkonnahoid oleks sisuliselt tasakaalus, õiguspärane ja proportsionaalne. Eestis on vaja selgemat lähenemist, kus liigikaitse eesmärgid ja üksikisendite kaitse küsimused ei halvaks automaatselt strateegiliselt oluliste energiaprojektide arengut.

Praegu on liiga sageli probleemiks olukord, kus üksikjuhtumid või ebaproportsionaalsed tõlgendused võivad peatada või venitada projekte ka siis, kui tegelik mõju liigi seisundile tervikuna oleks väike või leevendatav. Selline lähenemine ei ole jätkusuutlik ei energiapoliitika ega usaldusväärse looduskaitse vaatest.

Poliitikasoovitus: kujundada keskkonnaõiguse ja menetluspraktika rakendamine selliselt, et oleks tagatud mõistlik tasakaal liigi- ja isendikaitse vahel, lähtudes teaduspõhisusest, proportsionaalsusest ja mõjude tegelikust ulatusest.

5. Käsitleda meretuult strateegilise julgeoleku- ja majandusarendusprojektina

Meretuule roll ei piirdu elektritootmisega. Meretuulepargid aitavad lisada Eesti süsteemi suuri tootmismahute, vähendada sõltuvust impordist ning tugevdada energiapoliitika julgeolekut. Lisaks loovad need püsiva kohalolu merealadel, kus see täna on vähene. Meretuulepargid toovad piirkondadesse jälgimisvõimekuse — Eesti silmad merel.

Menon Economicsi analüüs näitab, et meretuuleparkide ehitus- ja opereerimisperioodi diskonteeritud lisandväärtus on 2,6–2,8 miljardit eurot ning täiendavaid töökohti tekib 7600–12 100. Tegemist on korruga energiapoliitilise, julgeolekupoliitilise ja majanduspoliitilise võimalusega.

Poliitikasoovitus: käsitleda meretuult riiklikult tähtsa taristu ja strateegilise investeeringuna ning kujundada sellele vastav poliitika, mis ühendab energiapoliitika, mereseire, sadamaarenduse ja tööstuspoliitika.

6. Toetada kohalike ettevõtete osalemist tuuleenergia tarneahelas

Eesti ettevõtetele on reaalne võimalus osaleda nii maismaa- kui meretuule tarneahelas. Eriti suur potentsiaal on meretuule puhul. Selle potentsiaali realiseerimine ei sünni aga iseenesest.

Poliitikasoovitus: luua meetmed, mis aitavad kohalikel ettevõtetele siseneda tuuleenergia tarneahelasse, arendada innovatsiooni, kasvatada tootmisvõimekust ja suurendada ekspordipotentsiaali.

7. Siduda tuuleenergia kasv võrgutasude leevendamise ja uue tarbimise lisandumisega

Eesti suur mure on võrgutasude pidev suurenemine, mida siin olevad tarbijad peavad katma. Sellest ei ole võimalik lihtsalt loobuda. Kui süsteemi kulud jagunevad liiga väikese baasi peale, muutub elekter tarbijale järjest kallimaks. Ainus reaalne võimalus tagada kaasaegne, toimiv ja taskukohase hinnaga elektrisüsteem on kasvatada samaaegselt nii kodumaist tootmist kui tarbimist.

See tähendab, et tuuleenergia poliitika peab käima koos tööstuspoliitika ja uute investeeringute ligimeelitamisega. Soodsam ja kindlam elekter peab toetama uue tööstuse ja uute tarbijate tulekut Eestisse.

Poliitikasoovitus: siduda tuuleenergia arendamine selgelt tööstuse elektrifitseerimise, uute suurte tarbijate lisandumise ja võrgukulude pikaajalise leevendamise eesmärgiga.

8. Hoida energiapoliitika stabiilne, järjepidev ja investeerijale usaldusväärne

Kõige kallim poliitika on kõikuv poliitika. Kui riik annab vastukäivaid signaale, muudab pidevalt reegleid või lükkab otsuseid edasi, ei tule investeeringuid ei maismaa- ega meretuulde. Energiamaajanduse arengukava (ENMAK 2035) on üldsõnaline ja suunaandev, selles puuduvad konkreetsete kinnitatud eesmärgid erinevate tootmisvõimsuste, salvestuse ja ühenduste rajamiseks. Eesti vajab pika vaatega energiapoliitikat, mis on usaldusväärne nii investoritele, ettevõtetele kui tarbijatele. Tuuleenergia sektor ootab riigilt konkreetset tootmisvõimsuste hangete plaani koos selge ajakavaga, mis annaks investoritele piisava kindluse investeeringute ettevalmistamiseks ja elluviimiseks.

Poliitikasoovitus: kujundada tuuleenergia poliitika valdkonnaüleseks riiklikuks prioriteediks, mis püsib järjepidev üle valitsuste vahetumise ning annab kindluse nii arendajatele kui kohalikele kogukondadele.

Kokkuvõte

Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooni hinnangul ei ole küsimus enam selles, kas tuuleenergiat on Eestile vaja. Küsimus on selles, kas Eesti riik on valmis tegema otsuseid, mis vastavad olukorra tõsidusele.

Eesti vajab:

- konkreetset tootmisvõimsuste hangete plaani koos selge ajakavaga, mis annaks investoritele piisava kindluse investeeringute ettevalmistamiseks ja elluviimiseks,
- toimivat tulukindluse meetmete lahendust nii maismaa- kui meretuulele,
- kiiremaid ja selgemaid planeeringu- ja loamenetlusi,
- tasakaalukat ja teaduspõhist keskkonnahoidu,
- meretuule käsitlemist strateegilise julgeoleku- ja majandusprojektina.

Edasilükkamine ei ole enam neutraalne valik. See tähendab suuremat elektridefitsiiti, suuremat impordisõltuvust, kasvavaid võrgukululusid ja väiksemat majanduslikku võimekust.

Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon